

A.Huning accetuează, că în șirul de probleme ale «antropologiei tehnice» intră educația și pregătirea profesională în domeniul tehnicii, educarea sistemului de valori în epoca *tehnocratică*, armonizarea intelectului persoanei cu poziția lui morală⁴.

NOȚIUNEA ȘI NATURA JURIDICĂ A PROCEDURII SUCESORALE NOTARIALE

Natalia Trofimov,
lect. univ., magistrul în drept, doctorand,
Catedra „Drept Patrimonial” FCGC, U.T.M.

Activitatea notarială are ca scop constatarea unor raporturi juridice civile și comerciale nelitigioase. O atare finalitate a muncii notariale se poate desprinde chiar din cuprinsul Legii nr. 1453-XV din 08.11.2002 cu privire la notariat⁵ care în art. 2 alin. 1 stabilește că „Notariatul este o instituție publică de drept abilitată să asigure, în condițiile legii, ocrotirea drepturilor și intereselor legale ale persoanelor și statului prin îndeplinirea de acte notariale în numele Republicii Moldova. ”

Într-adevăr, competența notarilor este multiplă, ce neîndoielnic relevă importanța activității notariale. Împrejurările în care cetățenii recurg la serviciile notariale sunt dintre cele mai diverse: înstrăinarea bunurilor, redactarea și autentificarea actelor juridice, certificarea unor fapte, legalizarea semnăturilor de pe documente, înregistrarea gajului bunurilor mobile, legalizarea copiilor de pe documente și a extraselor din ele, etc. Adeseori părțile acced la birourile notariale doar pentru a obține informații cu privire la eventualele operațiuni juridice.

⁴ Hunting A. Das schaffen des

⁵ Monitorul Oficial Nr. 154 din 21.11.2002

Printre actele notariale un loc deosebit îl ocupă procedura succesorală notarială și eliberarea certificatului de moștenitor. Succesiunea a fost, este și va rămâne una din cele mai actuale probleme a societății noastre. Actualitatea ei este confirmată de procesul transformărilor din domeniile vieții sociale și economice ale țării noastre care prin recunoașterea proprietății private a efectuat o adevărată revoluție în concepția privind proprietatea. De aceea legiuitorul a consacrat procedurii succesorală un capitol (VII) distinct în Legea 1453-XV din 08.11.2002 cu privire la notariat.

Procedura succesorală este un ansamblu de reguli care se aplică de notari ca urmare a deschiderii succesiunii în vederea stabilirii drepturilor succesorală ale moștenitorilor și eliberării certificatului de moștenitor.

Procedura succesorală notarială este o procedură grațioasă, necontencioasăⁱ la care moștenitorii recurg atunci când sunt de acord cu calitatea de succesori, componența masei succesorală și cota care revine fiecăruia din această masă.

Procedura succesorală notarială nu este obligatorie, ci facultativă, deoarece dacă cei chemați să culeagă moștenirea defunctului nu se înțeleg în privința celor menționate, adică apare litigiu, ei se pot adresa direct instanței de judecată, aceasta fiind chemată să soluționeze neînțelegerile ivite între ei (procedura succesorală contencioasă).

În cadrul procedurii succesorală competența materială a notarului constă în capacitatea recunoscută acestuia de lege de a stabili drepturile moștenitorilor legali și testamentari asupra masei succesorală și de a le elibera actul final – certificatul de moștenitor, ori de a constata că, în lipsa de moștenitori, succesiunea este vacantă, eliberând la cerea organului financiar competent certificatul. În această ordine de idei decurg următoarele obiective ale activității notarului în materia succesorală:

- stabilirea numărului moștenitorilor și/sau a legatarilor;

- stabilirea calității și a drepturilor cuvenite celor chemați să culeagă moștenirea;
- fixarea componenței masei succesoriale;
- împărțirea patrimoniului succesoral între moștenitori.

Procedura succesorală în ansamblul ei constituie o activitate complexă, desfășurată nu doar de notari, ci și de către instanțe judecătorești. Astfel, o cauză succesorală nu poate fi privită în bloc pentru a o atribui în competența notarului sau a instanței judecătorești, fiecare avînd atribuții exclusive.

În literatură juridică de specialitate la fel este susținută opinia privind delimitarea competenței materiale a instanțelor judecătorești de cea a notarilor, delimitare care pornește, în primul rînd, de la luarea în considerație a caracterului contencios sau necontencios a procedurii succesoriale. Pe de altă parte, chiar dacă prin natura ei, procedura succesorală este de competența materială a organelor menționate, totuși anumite operațiuni sau chestiuni rămîn atribuții exclusiv ai celui alt organ⁶.

Astfel, chiar dacă în condițiile în care procedura succesorală este de competența notarului ca rezultat al acordului unanim al moștenitorilor cu privire la numărul și calitatea lor, la componența masei succesoriale și la drepturile ce li se cuvin, vor fi totuși de competența exclusivă a instanțelor judecătorești soluționarea următoarelor cereri:

1. cererea de repunere în termenul de opțiune, cînd cel îndreptățit din motive justificate nu a reușit să se opună;
2. cererile pentru anularea acceptării sau renunțării la succesiune din motive de eroare, dol sau violență invocate de moștenitor al cărui consimțămînt a fost viciat;
3. cererile privind constatarea validității unui testament;

⁶ Procedura necontencioasă, spre deosebire de procedura contencioasă, se caracterizează prin lipsa unui litigiu, prin inexistența unui conflict de interese.

4. cererile de modificare sau ridicare a măsurilor de conservare și administrare luate de notari care prejudiciază moștenitorii sau terțe persoane;

5. cererile de anulare a certificatului de moștenitor;

6. cererile privind stabilirea unui titlu de creanță invocat de un creditor dacă moștenitorii nu-l cunosc și alte.

În cazurile menționate este vorba despre chestiuni prejudiciare legate de stabilirea calității de moștenitor sau a masei succesoriale, și notarul va trebui să îndrume părțile pentru rezolvarea acestor probleme la instanța competentă, iar pînă la obținerea unei hotărîri judecătorești să dispună suspendarea procedurii succesoriale.

Tot astfel se pot ivi situații de rezolvare a unor chestiuni de fapt și de drept care, deși influențează direct vocația moștenitorilor sau alcătuirea masei succesoriale, totuși nu sunt specifice procedurii succesoriale; aceste chestiuni conexe desfășurării procedurii succesoriale pot fi rezolvate numai în instanța de judecată și sunt:

- rectificarea actelor de stare civilă în cazurile stabilite de lege, acte folosite de moștenitori în cadrul procedurii succesoriale pentru dovedirea calității succesoriale;

- declararea simulației unor acte juridice încheiate de defunct și invocate în cursul procedurii succesoriale;

- schimbarea statutului civil a unei persoane în scopul de a-i conferi dreptul de a veni la succesiune (de exemplu, situația în care copiii năsuți în afara căsătoriei nu și-au stabilit filiația față de defunct).

Cînd procedura succesorală este de competența instanțelor judecătorești ca o procedură contencioasă, conform legislației în vigoare rămîn de competența exclusivă a notarilor o serie de operațiuni:

- inventarierea bunurilor succesoriale;

- dacă cu ocazia inventarierii se depistează un testament semnat de defunct, notarul va proceda la deschiderea acestuia; îl va semna pentru a evita schimbarea conținutului lui și-l va depune în

depozit la biroul notarial; dacă testament este mistic, atunci se va constata starea acestuia și se va întocmi un proces verbal;

- dispune sigilarea bunurilor succesoriale și redarea lor în grija unui custode atunci când există pericol de înstrăinare, pierdere, înlocuire sau distrugere;

- eliberarea certificatului de moștenitor sau de vacanță succesorală, chiar în cazul în care ca urmare a îndrumării moștenitorilor la proces sau a sesizării directe a instanței s-a pronunțat o hotărâre de partaj.

Prin urmare, procedura notarială succesorală este o procedură necontencioasă, deoarece se întemeiază pe acordul dintre moștenitori cu privire la calitatea lor, cotele-părți ce le revin din averea succesorală, valabilitatea dispozițiilor testamentare și celelalte probleme succesoriale. Deci, birourile notariale nu exercită o justiție contencioasă. Orice problemă litigioasă în materia succesorală conduce la suspendarea procedurii în fața notarului și atrage după sine competența instanței judecătorești.

ÎNCETAREA TUTELEI ȘI A CURATELEI

Ivanov Iurie
Magistru în drept, Lector superior
Catedra Drept Patrimonial, U.T.M.

Încetarea tutelei are loc, în condițiile legii, atunci când dispar cauzele care au dus la deschiderea ei. Astfel de situații sunt [1]:

- împlinirea vârstei de 14 ani de către minorul pus sub tutelă (art.47 alin.(1) Cod civil al RM);
- moartea minorului;
- restabilirea drepturilor părintești;
- identificarea părinților minorului în urma dispariției sau declarării decedării lor;